

Arrels 3. El fet de la nacionalitat catalana

Ds, 31/07/2010 per Catalunya Religió

(Bernabé Dalmau / CR) Arribem al cor d'[Arrels Cristianes de Catalunya](#), en què els bisbes donaran fe de la realitat nacional de Catalunya. Comencen recordant un anterior comunicat fet sis mesos després de l'entrada en vigor de la Constitució Espanyola en el qual ja aleshores no parlaven simplement de les particularitats de Catalunya sinó que es proposaven "ajudar a clarificar el tema de la identitat nacional". Aquest propòsit es concretà, sobretot, amb la publicació de les *Arrels cristianes*. Un tema, doncs, madurat durant sis anys, però no absolutament nou, perquè s'inscriu en la distinció entre Estat i Nació, que ja tenia tradició a casa nostra.

Són conscients que la confusió en la terminologia provoca "tanta polèmica i tant d'apassionament". Per això volen clarificar-la. I ho fan insistint que la defensa del nom de nació no consisteix a aferrar-se a un títol sinó a reconèixer una realitat de fet. Apel·len a dos prohoms de la Renaixença. Enric Prat de la Riba (1870-1917), que entre altres mèrits creà i presidí la Mancomunitat de Catalunya (1914-1917) i escriví *La nacionalitat catalana* (1906), i el bisbe de Vic Josep Torras i Bages (1846-1916), d'admirable trajectòria pastoral i autor de *La Tradició catalana* (1892). Encara que ambdós personatges políticament se situen en camp dretà, són perfectament vàlids de cara a distingir bé les realitats que els conceptes d'Estat i de Nació inclouen. En aquest sentit, podem dir que la clarificació està molt més avançada en el temps que no pas el llenguatge vacil·lant que el Magisteri de l'Església anirà emprant fins a Joan Pau II.

Els bisbes, doncs, apel·lant a mil anys d'història, donen fe de la realitat nacional de Catalunya. Reclamen per a ella la part de doctrina del Magisteri social, que podem resumir així: 1) els Estats han de respectar i, fins i tot, promoure, els drets i els valors culturals dels pobles i de les nacions o nacionalitats, i 2) els Estats no poden de cap manera, segons dret i justícia, perseguir-los, destruir-los o assimilar-los a una altra cultura majoritària. Notem que també parlen encara -influïts per la *Pacem in terris*- dels drets i dels valors culturals de les minories ètniques.

En el moment present en què es posa en dubte la constitucionalitat del segon Estatut de la democràcia, votat pel poble i sancionat pel Parlament, pren actualitat el fet que els signataris de les *Arrels cristianes* no sols no qüestionen

l'existència de la nació catalana sinó que n'exigeixen l'estructura juridicopolítica que la faci viable. I afirmen la perfecta possibilitat d'un Estat plurinacional, sense que necessàriament el reconeixement de la nació demani convertir-la en Estat. Insisteixen en la consciència de Catalunya de ser una realitat nacional prèvia, amb una cultura i una llengua pròpies, i no pas per moda política, sinó com a resposta a aspiracions històriques que qualifiquen de profundes i irrenunciabls. Totes aquestes declaracions són d'una importància fonamental.

En aquest apartat, junt amb l'atestació del caràcter nacional de Catalunya, hi ha una altra afirmació original: que els cristians de la resta d'Espanya haurien de ser els primers a comprendre'l, i els catòlics catalans els primers a obrir-nos als seus problemes. Això pot semblar que és demanar molt i que pot produir reaccions contraproductives. Potser no sempre es desencadenen, però certament que, respecte a aquest punt, un gran indiferentisme entre els catòlics espanyols hi és, sens dubte. Quan el bisbe emèrit Ramon Masnou, a punt de complir noranta anys, envià un exemplar de la seva *Carta sobre nacionalismes* (1996) a tots els bisbes d'Espanya, només li n'acusà recepció un sol bisbe, un català. En aquest sentit, com demostra la història i [Carles Cardó](#) escriví profèticament ([Histoire spirituelle des Espagnes](#), 1946), subsisteixen dintre el catolicisme dues concepcions sobre Espanya, la dialogant i la de l'anomenada "catàstrofe prèvia", simbolitzades en el seu moment pels cardenals Vidal i Gomà. Aquesta visió de la història el gran escriptor la desenvolupa i la raona, amb uns termes i uns arguments que ni els nostres bisbes s'entenen a desgranar ni podem fer-ho ara aquí. Ells citen Cardó, per tal de no confondre la unitat orgànica, única viva, amb la unitat mecànica, sempre morta o moridora (altres conceptes cardonians que mereixerien una anàlisi detallada). Era bo, el 1985, de recordar aquests principis si es volia consolidar una democràcia. Els anys posteriors han confirmat que el perill de confusió encara hi és. Els historiadors, parlant del nostre catolicisme, distingeixen bé entre una visió tarraconense i una visió toledana, referint-se a la manera d'entendre la posició de l'Església els anys trenta, i això explica moltes coses de la sagnia actual en les nostres Esglésies, en la qual en surt perjudicada la causa mateixa de la difusió de l'Evangelí.

Per això, finalment, senyalen els bisbes que la història comuna dels pobles d'Espanya i la seva interrelació proporcionen una base sòlida per a la mútua comprensió i col·laboració, només possibles si les formes politicoadministratives afavoreixen i serveixen el desenvolupament de cada poble.

Arrels Cristianes de Catalunya (1985)

Els bisbes de Catalunya

En el Comunicat de premsa de la [nostra reunió del 20 de juliol de 1979](#), dèiem: «En el moment polític actual, els bisbes manifestem —com ho férem en ocasions anteriors— el nostre desig que, en la legislació civil que s'està gestant, i que fa referència a Catalunya, quedin reconeguts plenament els drets del nostre poble a la seva identitat nacional, manifestada en la seva realitat cultural i històrica». Creiem que és també deure nostre pastoral ajudar a clarificar el tema de la identitat nacional catalana, que tanta polèmica i tant d'apassionament suscita

en alguns ambients, sovint a causa sobretot de la terminologia.

En efecte, no sempre es té prou en compte la relativitat dels mots i la seva funcionalitat respecte dels continguts que volem expressar. A diferència del que s'ha esdevingut en altres llocs, la cultura catalana en la historiografia, en la literatura, en el pensament, en la política i en amplis sectors populars ha mantingut viva la distinció entre Nació i Estat.

Prat de la Riba, que feia la nació sinònima de pàtria, ho expressava així: «L'Estat és una entitat Política, artificial, voluntària; la Pàtria és una comunitat històrica, natural, necessària. El primer és obra dels homes; la segona és fruit de les lleis a què Déu ha subjectat la vida de les generacions humanes». [*Doctrina catalanista*, México 1953, p. 29]

El venerable Torras i Bages explica que va escriure la seva obra «La tradició catalana» per tal d'aclarir aquest interrogant: «Té el nostre poble un vertader ser personal capaç de vida pròpia? Si al poble català pot aplicar-se-li el concepte de persona, això és, si és, com deien els antics escolàstics *indivisum a se et divisum ab aliis* (indivís quant a si mateix i distint dels altres) si és un individu racional amb voluntat i intel·ligència pròpies, ningú pot negar-li el dret a viure» [*La Tradició Catalana*, en *Obres completes*, Barcelona 1948, p. 5-6.]. Enmig d'una terminologia prou estranya per a les oïdes del nostre temps, aquest text torrasianès contribueix a fer-nos entendre de què es tracta, en realitat: no de la defensa del nom nació com si fos un títol, sinó del reconeixement d'una realitat de fet.

Com a bisbes de l'Església a Catalunya, encarnada en aquest poble, donem fe de la realitat nacional de Catalunya, afaïçonada al llarg de mil anys d'història i també reclamem per a ella l'aplicació de la doctrina del magisteri eclesial: els drets i els valors culturals de les minories ètniques dins d'un Estat, dels pobles i de les nacions o nacionalitats han de ser respectats i, fins i tot, promoguts pels Estats, els quals de cap manera no poden, segons dret i justícia perseguir-los, destruir-los o assimilar-los a una altra cultura majoritària. L'existència de la nació catalana exigeix una adequada estructura jurídico-política que faci viable l'exercici dels drets esmentats. La forma concreta més apta per al reconeixement de la nacionalitat, amb els seus valors i prerrogatives, pertoca directament a l'ordenament civil.

El confusionisme amplament difós entre els conceptes de Nació i d'Estat produeix reaccions de recel i mal confiança: molts interpreten l'afirmació de la nacionalitat com a vindicació d'un Estat a part, cosa que, en realitat, no n'és una conseqüència necessària. Pot un Estat, amb una adequada organització, assolir la convivència i el progrés en el seu interior de diverses nacions, sense que cap d'elles s'hagi de sentir constrenyida a l'assimilació per una altra.

Els pobles que, com és el cas de Catalunya, tenen consciència de la seva història anterior a la formació de l'Estat, i mantenen, juntament amb aquesta consciència, una cultura i una llengua pròpies que no són les majoritàries de l'Estat, guarden viva la convicció que no provenen de la divisió administrativa d'un Estat-Nació, sinó que són un component amb personalitat pròpia d'un Estat plurinacional. Aquesta consciència de ser una realitat nacional prèvia, que conflueix amb d'altres per a la formació d'un Estat, és el que dóna sentit nacional al nostre país i fa que l'autonomia i les institucions pròpies que amb ella han retornat siguin viscudes no com una moda política, sinó com a resposta a unes

aspiracions històriques, profundes i irrenunciabls.

Voldríem que fossin, principalment, els nostres germans catòlics dels altres pobles d'Espanya els primers, a comprendre i acollir aquestes aspiracions. També, en contrapartida, hauríem de ser els catòlics catalans els primers a obrir-nos als seus problemes. Carles Cardó feia notar, el 1930, la importància que podria tenir per a la pau civil d'Espanya que els catòlics emprenguessin la tasca nobilíssima de fer comprendre als seus respectius conciutadans el problema dels altres. S'avançava a fer una autocrítica des de Catalunya i demanava als altres espanyols que perdessin «la idea funesta que confon la unitat orgànica, única viva, amb la unitat mecànica, sempre morta o moridora». Però, subratllava l'il·lustre pensador, es dona sovint la dolorosa paradoxa que «els orbats de llum de fe mostren aquestes comprensions cristianes i es preparen la glòria, el prestigi i el profit de llur aplicació. Molts catòlics, per contra, s'aferren a la incomprensió més hermètica» [*La nit transparent*, ed. La Paraula Cristiana, Barcelona 1935, p. 181]. Aquesta és una crida a la responsabilitat dels catòlics que no ha perdut actualitat.

Val a dir que, en recordar la necessària clarificació entre els conceptes de Nació i d'Estat per a una correcta interpretació de la realitat, no preteníem pas reduir els llaços de germanor i solidaritat entre els pobles d'Espanya a unes relacions purament administratives. La història comuna, amb tot allò que té de bo i en el que hi ha estat negatiu, la interrelació, augmentada en el nostre temps pels fenòmens migratoris, les grans afinitats de fons entre les quals té un lloc importantíssim la fe que compartim, han teixit una base sòlida per a la comprensió, l'afecte i la col·laboració entre tots. Però només serà possible avançar en aquesta direcció si les formes polític-administratives que l'Estat adopti, mai no privin el desenvolupament natural de cada poble, ans l'afavoreixin i el serveixin.

Bernabé Dalmau

Monjo de Montserrat

Altres articles

-Consideracions Generals

[Importància de les "Arrels Cristianes de Catalunya" \(I\)](#)

[La cohesió d'un episcopat \(II\)](#)

[Els límits d'una certa visió de Catalunya \(III\)](#)

[Les "Arrels cristianes" en el Concili Provincial Tarraconense \(IV\)](#)

-Comentari a la lectura del text

1. [Proemi](#)
2. [Amor i servei a Catalunya](#)
3. [El fet de la nacionalitat catalana](#)
4. [Una cultura](#)
5. [Una època de canvi](#)
6. [L'Església a Catalunya](#)
7. [Pluralisme](#)
8. [Recordar les nostres arrels](#)
9. [Justícia social](#)
10. [Els qui han vingut de fora](#)
11. [Epíleg](#)